

Отже, на сьогодні еміграційна ситуація в Україні не відповідає національним інтересам. Масовість трудових переміщень несуть загрозу зменшення чисельності населення країни, відтік кадрів підвищує навантаження на працездатних осіб, які залишаються в країні, а економічна, політична ситуація військовий конфлікт на сході держави не сприяють поверненню українців у рідні домівки. Крім того єдиної політики та напрямку у сфері міграції в Україні не має. Тому, на основі вивчення проблематики трудової міграції, дослідження причин та наслідків міграційних трудових процесів, необхідно якнайшвидше розробити та реалізувати активну і дієву державну міграційну політику, спрямовану на створення робочих місць шляхом підтримки вітчизняного виробника та та поживлення підприємництва, як наслідок збільшення рівня оплати та умов праці, підвищення соціальних стандартів і соціальної захищеності трудового потенціалу, реформування наявної системи освіти з метою зниження чисельності виїзду молоді за кордон на навчання тощо.

Список використаних джерел:

1. Жибак М.М. Вплив міграційних процесів на відтворення сільського населення в західному регіоні / М.М. Жибак // Економіка АПК. - №5. – С.139-142.
2. Чайка Г.В. Українська трудова міграція: «нова діаспора» чи остаточна втрата для країни? / Г.В. Чайка, А.С. Корчак // Науковий вісник БДФА. Серія: Гуманітарні науки: зб. наук. праць / МФУ, БДФА; гол. ред. В.В. Прядко. - Чернівці: БДФА, 2018. - Вип. 2. - С. 175-183
3. Міграційні процеси в Україні: сучасні тенденції та соціально економічні / К.Ю. Величко, Л.Л. Носач, О.І. Печенка//Науковий вісник//Вінниця: ВТЕІ, 2017 - Вип. 1. - С. 233-245
4. Трудова міграція: чому українці їдуть з країни і як їх повернути? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://24tv.ua/statti_tag45
5. Публікація документів Державної Служби Статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.org/about.html>

УДК 339.561

В.Г. КУДЛАЙ

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки і менеджменту агробізнесу,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»,
м. Київ, Україна

ЕКСПОРТ УКРАЇНСЬКОЇ АГРОПРОДУКЦІЇ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Агропромисловий комплекс України знаходиться під впливом динамічних світових глобалізаційних викликів. Так, за прогнозами ООН населення світу до 2050 року зросте до 10 млрд. людей, при цьому найбільший приріст населення відбудеться в країнах з низьких рівнем економічного забезпечення. Високий рівень приросту народонаселення прогнозується в Індії, Пакистані, Індонезії, а також країнах Африки. Така тенденція впливає на зростання попиту на продукти харчування і посилення світової продовольчої проблеми, яка пов'язана з достатністю і доступністю харчування. За розрахунками вчених попит на продукти харчування до 2050 року зросте на 70%. Проблему продовольчої безпеки посилюють глобальні кліматичні зміни, неможливість задіяти для виробництва агропродовольства нові земельні площі.

В той же час, в розвинутих країнах Європи, Північної Америки, в Японії відбувається протилежна тенденція. Так, для розвинутих країн світу характерна стійка тенденція до зниження народжуваності та зростання тривалості життя. Це впливає на зміну раціону споживання у бік зростання продуктів харчування високої якості з низьким вмістом жиру та збагачені вітамінами. Відбувається переорієнтація споживачів з високим

рівнем доходу на споживання органічних продуктів, посилюється тренд здорового харчування, тобто до споживання продуктів із низькою калорійністю, низьким вмістом жирів, вуглеводів.

Потужний природно-кліматичний і аграрний потенціал України, кваліфіковані і освічені працівники, висока інтегрованість вітчизняного агробізнесу у світові економічні процеси дозволяють українському агропромислому комплексу зайняти місце світового лідера в експорті агропродовольчої продукції. Отже, вирішення глобальної продовольчої безпеки залежить від зростання обсягів виробництва і експорту української агропродовольчої продукції на світовому ринку продовольства. Також важливо, щоб вітчизняна агропродукція відповідала світовим стандартам якості, що забезпечить швидке просування на продовольчі ринки розвинутих країн світу. Теоретичні та практичні питання експорту української агропродукції висвітлюються в працях О.О.Єранкіна, В.Г.Кудлай, Ю.А.Лузана, О. Могильного, Б. Пасхавера, П. Саблука, Г.Трофімової, О.М. Шпичака, О. Шубравської, Г. Черевка. В той же час проблематика пошуку перспективних напрямків вітчизняного експорту агропродукції є досить актуальною і потребує аналітичних розробок.

Аналіз українського експорту агропродукції свідчить про суттєві зміни в структурі основних споживачів в регіональному розрізі. Зміна вектору в експорті української агропродукції пов'язана з гібридною війною Російської Федерації проти України та окупацією Криму. До 2014 року Російська Федерація була одним із найбільшим торговельними партнером України за всіма групами аграрної продукції. Євроінтеграційний напрям політико-економічного розвитку України також вплинув і на зміну фокусу у міжнародній торгівлі аграрною продукцією.

Згідно інформації Державного комітету статистики до Російської Федерації у 2013 році експортувалось близько 90% від загального обсягу експорту сиру, помідорів, м'яса свинини, великої рогатої худоби. В Російську Федерацію Україна експортувала 30% від загального експорту молока, маргарину, м'яса птиці. Починаючи з 2014 року Україна в експорті аграрної продукції все більше переорієнтовується на ринки Азії, Сходу, Африки та Європейського Союзу. Так, за підсумками 2018 року перше місце в експорті аграрної продукції займають країни Азії – Китай, Індія, Туреччина. Експорт агропродукції за цим напрямком склав 45% від загального експорту аграрної продукції.

Підписання Угоди про зону вільної торгівлі сприяло зростанню обсягів експортно-імпортних операцій України з країнами Європейського Союзу. Так, експорт в країни ЄС складає 32% від загального експорту агропродукції. При цьому Україна найбільше експортує в Нідерланди, Іспанію та Італію. Трійку лідерів закривають країни Африки - Єгипет, Туніс, Марокко, в які експортується майже 14% від загального обсягу агропродукції [9].

Вітчизняний експорт продукції АПК характеризується залежністю від декількох основних товарних позицій, що створює небезпеку значних коливань обсягів та вартості експортних поставок. У 2018 р. понад 60% валютної виручки від експорту товарів АПК забезпечили кукурудза (30,3%), олія соняшникова (15,9%) та насіння ріпаку (14,1%). Макуха та інші відходи олії соняшникової становили 6,9% [12].

Вітчизняний агропромисловий комплекс займає лідируюче місце в економіці України. Так, за підсумками 2018 року державний бюджет України на 39% був поповнений за рахунок валютних надходжень від експорту аграрної продукції. Близько 58% всього експорту агропродукції склала соняшникова олія, кукурудза та пшениця.

До перспективних напрямків розвитку експортної діяльності вітчизняних агровиробників потрібно віднести географічну та товарну диверсифікацію, що дозволить мінімізувати ризики, пов'язані з ринковою кон'юнктурою, а також зростання у загальному експорті частки продукції з високою доданою вартістю.

Список використаних джерел:

1. Андрійчук В.Г. Українські агропромислові компанії на світових фінансових ринках капіталу / Андрійчук В. Г. // *Економіка та підприємництво* : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана» ; редкол.: І. М. Репіна (голов. ред.) [та ін.]. – Київ : КНЕУ, 2017. – Вип. 38. – С. 245–261.
2. Антонюк О. П. Аналіз структури експорту агропродовольчої продукції / О. П. Антонюк, П. О. Антонюк. // *Економіка харчової промисловості*. – 2014. – №3. – С. 27–32. 6. Строченко Н. І. Економічні аспекти зростання експорту продукції АПК України у контексті запровадження стандартів із вуглецевої сертифікації / Н. І. Строченко. // *Економіка*. – 2014. – №7. – С. 75–81.
3. Барілович О. М. Стан та проблеми розвитку сільського господарства України / О. М. Барілович. // *Молодий вчений*. – 2015. – №8. – С. 36–39.
4. Гайдуцький П.І. Структурні перекоси і ризики кризи в АПК // *Економіка АПК*.-№7.-2014.- С.38-46.
5. Данкевич А.Є. Розвиток інтегрованих структур у сільському господарстві : [Монографія] / Данкевич А.Є. – К. : ННЦ ІАЕ, 2011. – 350 с.
6. Дем'яненко С.І. Єранкін О. О., Коцупатрий М. М. та ін *Агрохолдинги в Україні та їх вплив на розвиток сільських територій* / [С. І. Дем'яненко, О. О.Єранкін, М. М. Коцупатрий та ін.]; за заг. ред. С. І. Дем'яненка. — К.: КНЕУ, 2013. —350 с.
7. Дудар В. Інтеграція аграрного сектору економіки України з Європейський Союзом у контексті функціонування зони вільної торгівлі / В. Дудар // *Вісник ТНЕУ*. – № 2. – 2015. – С. 7-17. 2. Зінчук Т. О. Проблеми адаптації аграрного сектору економіки до умов Угоди про зону вільної торгівлі Україна-ЄС / Т. О. Зінчук // *Економіка АПК : міжнар. наук.-вироб. журн.* – 2015. – № 5. – С. 79-87.
8. Коденська М.Ю. Формування організаційно-економічного механізму функціонування вітчизняних агрохолдингів / М.Ю. Коденська // *Агросвіт*. – К. : Науково-практичний журнал РВПС України НАН України, 2009. – № 2. – С. 44–48.
9. Кудлай В.Г. Сучасні тренди розвитку великих агропромислових формувань // *Стратегічні пріоритети розвитку аграрних формувань: аналітико-прогностичні тренди: колективна монографія* / За заг. ред. В.К.Савчука, - К.: ЦП «Компринт», -2018.- С.156-170.
10. Строченко Н. І. Економічні аспекти зростання експорту продукції АПК України у контексті запровадження стандартів із вуглецевої сертифікації / Н.І. Строченко. // *Економіка*. – 2014. – №7. – С. 75–81
11. Україна – ЄС: тенденції торгівлі агропродовольчими товарами / [І. М. Демчак, О. О. Митченко, Г. В. Трофімова, О. Е. Майданюк]. – К.: НДІ "Украгропромпродуктивність", 2019. – 38 с.

УДК 330.354

О.Д. МОСКВІНА

молодший науковий співробітник
відділу економічного зростання та структурних змін в економіці,
ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»,
м. Київ, Україна

**СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СЕКТОРУ ДОМОГОСПОДАРСТВ
В УМОВАХ СПРЯМОВАНOSTІ НА ІНКЛЮЗИВНИЙ РОЗВИТОК
ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ**

Необхідною передумовою стабільного економічного зростання України є перехід до стратегії інклюзивного розвитку, яка передбачає забезпечення рівних можливостей для участі членів суспільства в економічному зростанні та розподілі отриманих вигід.

Потреба переходу до стратегії інклюзивного розвитку обумовлена необхідністю відновлення рівня економіки і добробуту населення на основі побудови ефективного,